

Foredrag i Oslo Militære Samfund

22. oktober 2001

SJØFORSVARET I OMSTILLINGENS TEGN ved

Kontreadmiral Kjell-Birger Olsen

Generalinspektør for Sjøforsvaret

Innledning

Det er nå 41 dager siden terrorangrepet på USA! En hel verden i sjokk fikk overført TV-bildene av angrepet rett hjem i stua. For majoriteten av verdens befolkning var dette en umenneskelig handling som resulterte i at over 6000 uskyldige ble drept, mens enkelte fanatikere feiret resultatet. Brått var dermed freden i den vestlige verden brutt og USA hadde, for første gang på over 100 år, krigshandlinger på eget territorium. Den etterfølgende effekten av angrepet, samt ringvirkningene i vår del av verden viste hvor sårbart et moderne og demokratisk samfunn er for angrep eller trusler.

USA fikk stor sympati og en historisk støtte av både alliansepartnere og tidligere motstandere til å gjengjelde angrepene til også å bruke militære styrker i bekjempingen av terrorisme. Den nye alliansene som har blitt bygd opp, viser hvor raskt nye konstellasjoner kan oppstå. Terrorangrepene har også ført til at NATO, for første gang i historien, definerer angrepet til å komme under Atlanterhavspaktens artikkel V.

Midt i denne verdenssituasjonen er Forsvaret, som er Norges viktigste sikkerhetspolitiske virkemiddel, i en dyp og vedvarende strukturell krise. Det er to grunnleggende ubalanser som preger situasjonen; Forsvarets størrelse står ikke i forhold til de ressurser det blir tilført, og Forsvarets innretning er ikke egnet til å løse framtidens oppgaver (St.prop.nr.45).

Når det gjelder Forsvarsbudsjettet, er jeg optimist. Signalene fra Samarbeidsregjeringen er entydige når den erklærer at den vil sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget vedtok 13. juni, blir finansiert. Bak Stortingets vedtak den 13. juni stod dessuten et nær samlet storting. Jeg ser ingen grunn til å mistro våre folkevalgte på at de vil stå bak den beslutning som de har fattet. Det er min oppfatning at det nå er både politisk vilje og evne til å følge opp vedtakene om Forsvarets framtidige oppgaver og struktur.

Jeg synes derfor heller ikke det er grunn til å henge med hodet for Forsvarets ansatte. Tvert om er de politiske signalene så klare at det er på tide at vi skuer ut over dagens omstillingshorisont. Vi skal rette blikket over horisonten - mot det forsvar vi som fagfolk skal drive –det forsvar som også er det sikkerhetspolitiske verktøy Stortinget har bestemt vi skal være.

Jeg skal i dette foredraget fokusere på langtidsproposisjonen og den struktur Stortinget besluttet, samt at jeg vil komme med mine betraktninger rundt de utfordringene vi står overfor i tiden framover. 7

Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk

Det er lagt ned et solid og grundig arbeid i forbindelse med Langtidsproposisjonen, *Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005*. Den ble som kjent skrevet **før** terrorangrepet på USA, men beskrev det nye risiko- og trusselbildet på en treffende og god måte.

Den forutså bl.a. at sikkerhetsutfordringene i Midt-Østen fortsatt vil kunne ha betydelige implikasjoner for vestlig sikkerhet og at Norge kan bli trukket inn i konflikter på en indirekte måte. Det viser bare, og det er viktig å være klar over, at de potensielle truslene ikke er borte, men flere og mer uoversiktlige. Dagens internasjonale situasjon har ført til at flere mennesker forstår hvor sårbart et moderne samfunn er og hvilke katastrofale konsekvenser som kan bli realitet dersom en eller flere av de potensielle truslene blir realisert, spesielt dersom noen tar i bruk masseødeleggelsesvåpen.

Fortsatt er betydelige fiske, olje- og gassressurser på kontinentalsokkelen og tilstøtende havområder av stor strategisk viktighet både Norge og for mange andre stater. Videre er Norges geografiske beliggenhet i en transatlantisk sammenheng av strategisk betydning.

I de senere årene har det også vist seg at økonomiske problemer innenfor en sektor eller del av verden også kan gi alvorlige ringvirkninger for andre sektorer og deler av verden. Norge er, som et rikt oljeland, også blitt storeksportør av kapital til de internasjonale finansmarkedene. Den gjensidige avhengigheten mellom nasjoner og organisasjoner gjør derfor moderne samfunn mer sårbare overfor økonomiske svingninger.

Norge er omgitt av de tre maktpolitiske tyngdepunktene USA, EU og Russland. Det er ikke utenkelig at Norge som ressursforvalter kan komme i interessekonflikt med en eller flere av disse hovedaktørene pga knapphet på ressurser. Dersom disse 3 maktene skulle komme i konflikt, vil Norge kunne bli et rent objekt for deres politikk og strategi dersom vi ikke har en selvstendig militær evne.

Forsvaret skal derfor bidra til å aktivt ivareta de overordnede mål for norsk sikkerhetspolitikk:

- være i stand til å forebygge krig og bidra til stabilitet og fredelig utvikling
- ivareta norske rettigheter og interesser, og beskytte norsk handlefrihet overfor politisk og militært press
- å ivareta norsk suverenitet.

Stortingsproposisjon nr 1 (2001-2002) nevner 3 forhold som skal være toneangivende i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk i årene framover. Forsvaret skal:

- ha selvstendig kapasitet og evne til å håndtere episoder og mindre konflikter i Norge og Norges nærområder,
- under større sikkerhetspolitiske kriser kunne operere sammen med allierte forsterkningsstyrker
- fortsatt kunne inngå i kollektivt forsvar av norsk territorium og norske interesser.

Dette betyr at Forsvaret skal være et sikkerhetspolitisk verktøy som skal kunne brukes i fred, krise og krig både nasjonalt og internasjonalt. Et moderne og fleksibelt Sjøforsvar blir derfor et viktig redskap for å løse de maritime oppgavene.

Hvilke krav til operativ evne fører dette til?

Norge må disponere militære enheter som kan løse følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte områder. Forsvaret må ha en evne til tilstedeværelse i våre nordområder for å forebygge ustabilitet og konflikter.
- suverenitetshevdelse som i krise og krig innebærer en evne til å hindre en motstander i å få adgang til norsk territorium, samt evne til å håndtere større og mindre episoder i territorialfarvannet.
- myndighetsutøvelse i våre nærområder ifm ressurskontroll. Kystvakten har fått utvidede oppgaver knyttet til sjøgrenseoppsyn gjennom Schengen-avtalen
- etterretning og overvåking av norske interesseområder. Effektiv og troverdig suverenitetshevdelse forutsetter at Forsvaret har tilstrekkelige ressurser til å overvåke aktiviteten i våre enorme sjøområder og være tilstede på kort varsel med egnet personell og materiell.
- krisehåndtering i norske områder. Forsvaret må ha en selvstendig evne til å forebygge og håndtere kriser av varierende omfang og karakter.

Spesielt i den lavere del av krisespekteret er det viktig å kunne håndtere disse på en god måte for å ikke miste troverdighet både i forhold til NATO-partnere og potensielle motstandere.

- forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet med allierte. Vi må også ha evne til å sikre innsettingsområder for allierte styrker og å operere sammen med disse som en reell bidragsyter.
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement. Gjennom deltakelse i internasjonale operasjoner viser Norge vilje til også å være en eksportør av sikkerhet gjennom NATO.

Forsvaret skal inneha kapasiteter som ivaretar alle disse oppgavene, samt at utfordringene Norge står overfor fordrer høyere krav til militære styrkers beredskap og treningsnivå, tilgjengelighet, mobilitet, utholdenhet og deploybarhet over større avstander, samt moderne utrustning.

Hva har Stortinget besluttet?

Operative enheter

Stortinget har besluttet at Sjøforsvarets operative ledd skal bestå av:

- 5 "Fridjof Nansen"-klasse fregatter.
- 14 "Hauk"-klasse MTBer.
- 6 "Skjold"-klasse MTBer.
- 6 "Ula"-klasse UVB'er
- 8 "Oksøy/Alta"-klasse mineryddere
- 1 logistikkfartøy innføres i 2008. Inntil da ivaretas denne funksjonen av en "Vidar"-klasse minelegger. Dette nye logistikkfartøyet vil kanskje være et styrkebidrag i de stående styrkene som av og til har behov for å ha tankbåtkapasitet i styrken.
- 3 "Tjeldsund"-klasse landgangsfartøyer, hvorav kun et blir seilende.
- KV Svalbard erstatter KV Nornen. Sjøforsvaret overtar "Svalbard" 15. desember i år.
- Kystjegerkommandoen utenfor Harstad.
- Minedykkerkommando, lokalisert til Haakonsværn, med en ombygget minerydder som støttefartøy eller kommandoplattform.
- Marinejegerkommando, lokalisert til Ramsund
- 15 stasjonære KA-anlegg som langtidslagres
- Sjøminer skal vi fortsatt ha. De gamle "merke 6 antenneminene" vi har i dag skal erstattes etter noen år med nye moderne miner.
- I tillegg beholder vi KNM Tyr og KNM Valkyrien.

Løser denne strukturen oppgavene ?

Ja, etter min mening ivaretar den vår nasjonale sikkerhet og våre internasjonale forpliktelser på en god måte, spesielt fordi strukturen vil gi økt fleksibilitet, operativ tilgjengelighet og reaksjonsevne. Langtidsproposisjonen tegnet et veldig nyansert og riktig risiko- og trusselbilde, men det tilsa at Sjøforsvaret måtte være i stand til å gjøre mye mer enn den strukturen som først ble foreslått. Etter min mening ville den anbefalte strukturen medført en sterk redusert evne for Sjøforsvaret til å kunne løse sine oppgaver. Slik jeg oppfatter det følte også politikerne at det var en logisk brist mellom trusselbildet som var laget i langtidsproposisjonen og den struktur som ble anbefalt uten MTBer. Disse fartøyenes fleksibilitet, rekkevidde og hurtighet vil gi Sjøforsvaret en betydelig forbedring av den operative evnen slik hovedmålsettingen med omstillingen er. Fartøyene vil også kunne benyttes i fred, krise og krig, samt at fartøyene vil kunne bli en viktig kapasitet for NATO for strid i kystnære farvann, hvor det norske MTB-våpenet har betydelig kompetanse. Det er klart at den strukturen som er besluttet gjør at Sjøforsvaret er i mye bedre stand til å løse oppgavene enn om vi ville vært uten MTBer, og da spesielt uten "Skjold"-klassen.

Omstillingen av Sjøforsvaret

Sjøforsvaret har over mange år fokusert på å prioritere den spisse ende og redusere den regionale organisasjonen. Sjøforsvaret har lenge vist omstillingsevne og –vilje og alle de forslagene Sjøforsvaret hadde, ble videreført i det store omstillingsprosjektet, ARGUS, sitt navn. Sjøforsvaret reduserte først den regionale landorganisasjonen til 3 sjøforsvarsdistrikter og 7 orlogsstasjoner. Nå er vi i ferd med å redusere ytterligere ved å legge ned alle sjøforsvarsdistriktene og redusere antall orlogsstasjoner til to.

Vi har gjort denne omstillingen, fordi vi vet at det er tilstedeværelse av fartøyer som betyr mest for vår evne til å støtte nasjonens sikkerhetspolitiske mål. Baser og sjøforsvarsdistrikter har vært viktige, men vi er nødt til å prioritere knallhardt for å komme oss ut av den dype krisen vi er i.

Prioriteringen har ført til at Stortinget har besluttet følgende utdannings-, base- og stabsstruktur:

- Sjøforsvarsstaben inntil Glenes plassering er avgjort
- Kysteskadren på Haakonsværn
- Kystvakten med baser på Haakonsværn og Sortland
- Befalsskolen for Sjøforsvaret i Horten
- Sjøkrigsskolen i Bergen
- Skolesenteret KNM Tordenskjold på Haakonsværn
- Sjøforsvarets rekruttskole, KNM HH, i Stavanger
- Kystjegerkommandoen i Harstad
- Marinemusikken i Horten.

Det er denne strukturen omstillingen i Sjøforsvaret nå tar sikte på å komme inn i så snart som mulig, fordi det haster. Usikkerheten er stor og vi står derfor overfor ekstra mange utfordringer. Disse utfordringene skal vi derimot klare, fordi vi ser et moderne og tidsriktig Sjøforsvar som vil gi Norge den beskyttelse og stolthet vi trenger.

Utfordringer

Økonomiske tildelinger i tiden framover

Dersom Forsvaret skal kunne bli det sikkerhetspolitiske verktøyet Norge trenger og samtidig kunne gjennomføre omstillingen, forutsettes det selvfølgelig at det gis økonomiske midler til både investering og drift. Som kjent ble det ikke noe forsvarspolitisk forlik i sommer når det gjaldt de økonomiske rammene knyttet til langtidsproposisjonen. Ekstra stor spenning er derfor knyttet til neste års statsbudsjett. Foreløpig ser det dramatisk ut og indikerer en manglende politisk vilje til å følge opp vedtatte struktur med økonomiske midler. Det er derfor fortsatt usikkerhet knyttet til den fremtidige strukturen, og målsettingen med nettopp langtidsproposisjonen var å legge til rette for en rask og effektiv omlegging av Forsvaret i perioden.

Personell

Personell til bemanning av den nye strukturen er en reell problemstilling som jeg tar seriøst. Men jeg mener definitivt at vi skal klare å bygge opp våre operative enheter med riktig og høy kompetanse dersom alle krefter i Sjøforsvaret jobber i samme retning. Vi har behov for ca 40 flere befal på MTBene og en økning på ca 130 befal på de fem nye fregattene. Det betyr at vi har en økning på ca 170 befal innen 2010. Det er også en økning på matroser som kommer i tillegg. Det innebærer en økning de neste ti årene med ca 20 hver år. Halvparten av disse kan vi ta ved regulær krigskoleutdanning, og den andre halvparten ved å øke antall kontrakter. Dette klarer vi!

Det som er vel så bekymringsfullt, er at vi har kommet i en situasjon der veldig mange kompetente personer har sluttet i Sjøforsvaret, både ved at personell med viktig kompetanse har fått avgangsstimulerende tiltak og at noen ble lei av kontinuerlig omorganiseringer. Det beklager jeg, fordi jeg helst kunne tenkt meg å beholde den kompetansen de besitter.

Det jeg imidlertid kan gjøre, er å appellere til alle Sjøforsvarets ansatte om å være med å bidra til å bygge opp det nye, spennende Sjøforsvaret.

Pga omstilling og beredskap er belastningen på den enkelte ansatte svært høy. Ansatte i Forsvaret er ærekjære og bidrar med det man kan i beredskapssituasjon og omstilling. Og vi er jo, vil jeg påstå, på bristepunktet ift hva personellet kan makte over lengre tid. Alle er så delaktige i så mange aktiviteter at det er en utfordring for sjefer på alle nivåer å være i tett dialog med våre ansatte og holde moralen oppe. Det er nå en hovedutfordring for oss å forhindre at flere med viktig kompetanse slutter.

Organisering

Vi er midt inne i en større prosess for omorganisering av Forsvarets øverste ledelse. Jeg er helt enig i at Forsvarets øverste ledelse må gjennomgå en dramatisk omstrukturering og nedbemanning for å kunne tilføre mer ressurser til de operative enhetene.

Forsvarsdepartementet og Forsvarets overkommando skal derfor samordnes til én Forsvarsstab med maksimalt 800 personer. Til sammenligning var FO, uten sikkerhetsstaben, 1367 personer i september -00. FO er allerede redusert med ca 185 ansatte, men vi skal altså ned til samlet 800 hvorav FDs andel er ca 200. Det er altså en betydelig nedgang i forhold til det som er i dag. Her er det tøffe tak!

Organiseringen av Forsvarets "nye" ledelsesapparat reiser en rekke prinsipielle og praktiske spørsmål. For meg er det viktigste at man kommer fram til en organisasjon og en måte å styre på som er mest mulig hensiktsmessig. Jeg ønsker å bli trodd på at for meg personlig ligger det ikke noen prestisje i dette, men at det overordnede mål må være å innrette styring og ledelse av Forsvaret slik det gavner Forsvaret som helhet og ikke sær- eller sektorinteresser. Det bør heller ikke være noen tvil om at de ting som best kan gjøres i fellesskap, bør organiseres slik at de utføres så rasjonelt som mulig og med minst mulig total ressursinnsats. Jeg tenker spesielt på infrastruktur, støttefunksjoner og felles systemer. På den annen side må ikke fellesløsninger gå utover individuell styrke og de komparative fortrinn som ligger i de forskjellige deler av organisasjonen og heller ikke skape uklare ansvars- og myndighetsforhold. Virksomheten i Forsvaret er mangeartet og som i idretten er det summen av individuelle ferdigheter, organisering, ledelse og fokus på felles målsetninger som avgjør om et lag har suksess eller ikke. Kulturell identitet er viktig i denne sammenhengen og må ses på som noe som kan brukes positivt for å nå felles mål.

Skal vi få dette til, må ansvar og myndighet klargjøres og plasseres i organisasjonen slik at det ikke er den minste tvil om hvem som har ansvar og myndighet på det enkelte nivå. Det er uklarhet rundt dette som har vært et hovedproblem for Forsvaret og som ikke minst har redusert den gjennomføringskraft som er nødvendig for å virkeliggjøre beslutninger og vedtak.

For meg er det helt klart at Forsvaret må ha en sterk strategisk ledelse hvis hovedoppgaver er å angi retningen vi skal gå i. Det strategiske nivåets hovedoppgaver er å omgjøre politiske vedtak til praktisk handling, legge premisser og rammebetingelser for virksomheten og foreta overordnede prioriteringer og derigjennom tverrprioriteringer i den militære organisasjon. Like klart er det imidlertid også at dette nivået ikke skal være utøvende og opptatt av detaljer i gjennomføringen av virksomheten. Delegering er et nøkkelord i denne sammenheng.

Det er erkjent, og det er også bakgrunnen for den omorganiseringsprosessen som vi nå er inne i, at Forsvarets øverste ledelsesapparat ikke har vært funksjonelt. Først og fremst fordi ansvar og myndighetsforhold har vært uklare og fordi det har vært for mange nivåer hvor ansvar og myndighet ikke har vært sammenfallende. Det er mitt håp at vi nå kan klare å rydde opp i dette og etablere en funksjonell organisasjon.

Jeg er selvfølgelig opptatt av Glenes plassering og funksjoner i dette bildet. Organisasjonskartet viser GISs rolle og plassering slik organisasjonen er i dag.

Forskjellen fra den tidligere organisasjonen er at en rekke fagstaber har falt bort og man har fått en ny fellesstab. Det som ikke vises på plansjen er at Glene allerede har mistet en del av sin funksjoner, da både forvaltningen av personell og disiplinærmyndigheten har blitt fjernet. Dette reiser det prinsipielle spørsmål om hvor ansvar og myndighet skal ligge i organisasjonen, hvordan skal dette delegeres og hvilken styringsform og filosofi skal legges til grunn.

Generalinspektørens rolle i Forsvarsstaben

For alle praktiske formål har Glene vært å betrakte som grensjefer, dog med en rekke begrensninger som har fulgt av den forrige organisasjonen. Det har derfor over lang tid vært et uttalt ønske fra Glene å få en formalisering og klargjøring av ansvar og myndighet samt et klarere helhetlig ansvar. Jeg er bekymret for at trenden i steden fortsetter med å fjerne myndighet og ansvar fra Glene. Jeg mener at Glene må få et helhetlig ansvar for styrkeproduksjon, og jeg mener det er unaturlig å skille mellom operativ drift og styrkeproduksjon. Dette unaturlige skillet gir etter mitt syn uklare kommando- og ansvarslinjer. Dette forholdet har man nå mulighet til å rette opp i den omorganiseringsprosessen som vi nå er inne i.

Admiral Tamber skal ha sagt : ” Gutta trenger en sjef”. Jeg tror at denne enkle formuleringen uttrykker kjernen i problemstillingen.

Det vurderes nå fire alternativer for hvordan Forsvarets ledelse kan organiseres:

Alternativ 1 - Rendyrket GI modell

Dvs at ansvaret for personell og strukturplanlegging gis tilbake til Glene, og Fellesstaben kun blir en stab på 15 -20 mennesker. Det betyr at vi må reversere alle de beslutningene vi har gjort ilt det siste halvannet år.

Alternativ 2 - "Glene i huset"

Modellen "Glene i huset" innebærer at vi beholder Glene, med eller uten stab, enten integrert i Forsvarsstaben eller i en mer selvstendig linje. Forsvaret vil i denne modellen enten styres gjennom Glene, eller styres direkte ned i organisasjonen utenom Glen. Modellen innebærer en "ostehøvlning" av dagens organisasjon.

Alternativ 3 - Svensk modell

Dette er en svensk modell som har litt til felles med alternativ 2. Dette innebærer en stor fellesstab som styrer direkte på de enkelte enheter i en eller annen form. Det vil ikke være noen Gler eller grenstaber i den rollen de har i dag. Modellen har en fremste talsmann for forsvarsgrenen som kan være kommandørene eller høyeste offiser lokalisert til de respektive utdannings- og kompetansesenter (UKS).

Alternativ 4 - Dansk modell

Dette alternativet er en dansk modell hvor kommandørene gis et mer helhetlig ansvar, både for operativ virksomhet og styrkeproduksjon. Han kan lokaliseres her i Oslo, i fellesoperativt hovedkvarter eller på Haakonsværn med ansvar for både styrkeproduksjon og operativ virksomhet. Danskene ble etter hvert som de fikk erfaring med strukturen veldig begeistret, og de har fått en styringsmodell som virker veldig bra.

Jeg synes alternativ 1, den rene GI-modellen, og alternativ 4, den danske modellen, er de mest aktuelle. Den rene GI-modellen gjør i alle fall at det blir én styrkeprodusent som har all makt og myndighet til å drive styrkeproduksjon. Danskemodellen, som jeg synes er best, bryter med det prinsippet om å skulle styre på de tre linjene; operativ myndighet, styrkeproduksjon og logistikk. Jeg har vært både operativ sjef som sjøkommandør og styrkeprodusent som GIS og for Sjøforsvaret sin del går styrkeproduksjon og operativ myndighet hånd i hanske. Det er unaturlig å skille de! Det samme mener jeg er tilfellet også for Luftforsvaret og Hæren.

De fire modellene skal utredes og det går rykende fort. Jeg regner med at Forsvarssjefen ved årsskiftet vil legge fram et forslag for departementet, slik at den kan vurderes politisk før saken legges frem for Stortinget i mars 2002. Planen er at dette skal være utført innen utgangen av år 2002. Så det er tøffe tak, det går fort i svingene og resultatet kan komme til å bety veldig mye for Forsvaret i årene som kommer.

Sjøforsvarets øvrige organisasjon

SFK vil fra nyttår være en del av Forsvarets logistikkorganisasjonen (FLO) som FLO/SJØ - Haakonsværn.

Kysteskadren er en sammenslåing av det som tidligere var Marinen og Kystartilleriet. Kystvakten, KNM HH og KNM T er det ingen store endringer for. Sjef Sjøkrigsskolen får Befalsskolen for Sjøforsvaret underlagt.

Kysteskadren (KE) består av følgende:

- Overflateflotilje med fregatter
- Undervannsbåtflotilje
- Minekrigsflotilje med minejakt (Oksøy-klassen), minesveipere (Alta-klassen), minelegger, minedykkerkommandoen, langangsfartøyer og stasjonære KA-anlegg.
- Kyststridsflotilje med Hauk-klasse MTBer, Kystjegerkommandoen, lette missilbatterier og Marinejegerkommandoen.
- Norwegian Task Group (NoTG)

Når KNM Skjold blir innfasert bør den etter min mening plasseres under overflateflotiljen. Det vil føre til en splittelse av MTB-miljøet noe jeg vet veldig mange er uenig i, men det er en intern diskusjon som vi kan ta etter hvert. NoTG, er et taktisk ledelselement som består av en kjernestab på 7 offiserer og som er tilknyttet sjef Kysteskadren. Denne staben driver planlegging i samarbeid med operativ myndighet. Under øvelser og i virkelige situasjoner går NoTG om bord og blir forsterket, først og fremst av personell fra vårt maritimt kompetansesenter, KNM Tordenskjold. Sjef KE (SJKE) har med andre ord fått en operativ hatt, fordi han også er sjef for NoTG, som er underlagt KOMSJØSØR. Dette er en litt mystisk konstellasjon da jeg som GIS ikke har noen operativ myndighet, mens han som er underlagt meg har det. Men det er vel slik vi er flinke til - å lage mystiske konstellasjoner.

Stasjonering av MTBer

Det har vært mye fram og tilbake når det gjelder stasjoneringen av MTBer. Da det ikke var foreslått noen MTBer i Langtidsproposisjonen(LTP) i det hele tatt, ble det også besluttet at det ikke skulle være fast stasjonerte enheter på Olavsvern. Dette var antagelig fornuftig under forutsetning av at vi ikke skulle ha MTBene, men denne forutsetningen har jo endret seg. For meg er det soleklart at fast stasjonering av MTBene i Nord-Norge er den eneste måte å skape tilgjengelighet, tilstedeværelse og evne til å reagere på.

Det er helt klart et operativt behov for å ha MTBer i Nord-Norge, og det eneste stedet MTBer kan stasjoneres er på Olavsvern, fordi basen er spesialbygget nettopp for dette formålet. Dersom man velger å se Ramsund og Olavsvern under ett, kan man heller redusere bemanningen i Ramsund, fordi å øke personellrammen utover grunnforutsetningene vil nok være svært vanskelig.

Det er altså besluttet å videreføre MTBene, men det er usikkerhet knyttet til hvor mange fartøyer og hvor lenge "Hauk"-klassen kan seile. Det er flere formuleringer i Stortingsproposisjonen som kunne vært mer presis om oppgradering og drift av "Hauk"-klassen. Uklarheter i vedtatte struktur skaper ekstra usikkerhet i organisasjonen fordi konsekvensene ifm planlegging er store. Skal 8 eller 14 fartøyer oppgraderes? Skal "Hauk"-klassen seile fram til 2015, eller er det bare til "Skjold"-klassen er innfasert? Dersom det er det sistnevnte som er riktig, vil "Hauk"-klassen bli utfaset i 2006/07.

Sjøforsvarets bidrag til Norges internasjonale engasjement

Sjøforsvaret har vært internasjonalt orientert siden den forrige verdenskrig og viser seg godt egnet til internasjonale operasjoner. I tillegg er det viktig å være klar over at Sjøforsvaret gjennomfører vårt internasjonale engasjement innenfor ordinært budsjett. Vi får ikke en krone av denne store kontoen på ca 1,3 milliarder kroner som er øremerket internasjonale operasjoner. Flexibiliteten til Sjøforsvarets enheter vises i den måten kommandoforholdene er i en maritim struktur. Når vi får en ordre om å seile, ja så seiler vi, og så er vi under en eller annen sjef som vet hvem vi er, hva vi har, hva vi kan og hva vi ikke kan. Og så gjør vi jobben! Det er fleksibilitet det!

Sjøforsvaret deltar i dag i STANAVFORLANT med KNM Narvik og i MCMFORNORTH med KNM Hinnøy. Utdanningen vil framskyndes slik at KNM Bergen vil kunne overta for KNM Narvik i januar, mens KNM Hinnøy erstattes etter planen i medio desember. I tillegg har SACLANT anmodet om en ubåt til STANAVFORLANT som er meldt inn som en av 2 ubåter til NATOs reaksjonsstyrker. Videre inngår 1 minerydder, 4 MTBer, logistikkfartøy, og spesialstyrker i Forsvarets innsatsstyrker/Sjøforsvaret (FIST/SJØ). Totalt utgjør dette omtrent 440 mann og alle enheter skal ha en reaksjonstid på mindre enn 30 dager. I tillegg utfører Sjøforsvaret mineryddingsoperasjoner i Latvia, Litauen og Estland.

Framtiden

Sjøforsvarets visjon

Sjøforsvarets visjon er å være et hensiktsmessig sikkerhetspolitisk verktøy for å ivareta maritime oppgaver i fred, krise og krig i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Sjøforsvarets overordnede målsetning er å:

- være best i verden på maritime operasjoner i kystnære farvann.
- ha operative enheter med en troverdig stridsevne tilgjengelig for nasjonale behov og for internasjonal virksomhet i henhold til de kravene som Forsvarssjefen gir oss
- fremstå som en attraktiv arbeidsplass som gjør at unge mennesker ønsker å komme inn i Sjøforsvaret og at de, sammen med de som er i Sjøforsvaret i dag velger å bli.

Eskortefartøyer

Fregattene skal være Norges høyest prioriterte sjømilitære strukturelement i perioden 2005-10. Fartøyene utrustes bl.a. med våpensystemer som NSM og Evolved Sea Sparrow Missiles, samt et organisk middelstungt helikopter av typen NH 90. Fregattene vil bli et flaggskip for kyststaten Norge både internasjonalt og i våre havområder. Vi planlegger med å ha 1 fartøy kontinuerlig i STANAVFORLANT og jeg har satt som mål at Norge skal stille en fregatt av "Fritjof Nansen"-klasse som kommandofartøy med norsk styrkesjef til STANAVFORLANT i 2008.

Mineryddere

Høyt ambisjonsnivå har jeg også for vår deltagelse i den store minerydderstyrken MCMFORNORTH, hvor vi skal delta kontinuerlig, som i dag, med 1 minerydder, samt et kommandofartøy med styrkesjef på rullerende basis.

MTBer

"Skjold"-klassen er planlagt innført i perioden 2004-06. Fartøyene har fleksibilitet og slagkraft som sitt viktigste bidrag til vår nasjonale sikkerhet og internasjonale interesser. Fartøyet har gode sjøgående egenskaper, samtidig som den er ideell for den norske kysten. KNM Skjold har gjennom utprøvingen seilt i 8 meter høye bølger med en fart på 30 knop, samt at den hadde en transittfart til Færøyene på 48 knop.

Amerikanerne skal gjennomføre tester av båten frem til august neste år hvorpå vi overtar den igjen. Jeg tror terrorangrepet på USA har økt deres interesse for dette fartøyet. Interessen er ikke bare fra spesialstyrkene, men også for US Coast Guard som synes fartøyet kan være interessant.

Kystjegerkommandoen (KJK)

KJK utvikles og tilføres materiell for å kunne gjennomføre avdelingsutdannelse fra 2005. KJK skal utrustes, organiseres og trenes slik at den skal være i stand til å gjennomføre offensive og meget hurtige operasjoner mot fiendtlige styrker, samt raidlignende operasjoner i kystnære områder der behovet oppstår både nasjonalt og internasjonalt. Den skal også kunne settes inn alene eller sammen med større maritime og amfibiske styrker. Stikkord er mobilitet og fleksibilitet.

Ubåter

Ula-klassens potensiale skal utnyttes bedre vet at tauet antenne skal anskaffes i 2004, mens satelittsamband og Link-11 skal anskaffes innen 2005. I 2002 skal det fattes en beslutning om Viking-prosjektet skal videreføres.

Konklusjon

Det jeg har forsøkt å fortelle dere er at jeg mener Sjøforsvaret i framtiden vil kunne bli et moderne og tidsriktig verktøy som våre norske myndigheter og våre alliansepartnere i NATO vil ha stor nytte av. Og ansatte i Sjøforsvaret vil være stolte av. Forutsetningen er imidlertid at beslutningen om LTPens struktur opprettholdes og ikke minst at det bevilges midler slik at Forsvaret kan både investere til og drifte ny struktur. Dersom ikke vedtaket følges opp med penger vil vi måtte gå en ny runde for å prioritere strukturelementer på tvers av forsvarsgrenene. Dette kan føre til alvorlige konsekvenser for Norges sikkerhetspolitiske situasjon ved at vi mister tempoet i omstillingsprosessen og at vi ikke kommer oss ut av den meget alvorlige krisen vi er i.

Det at Forsvaret både er i tidenes omstilling og i beredskap, kommer til å tære på personellet. Det vil ikke være mulig over lengre tid å prioritere begge deler. En av de største utfordringene i årene framover blir å sikre at det personellet vi har i dag med kritisk kompetanse fortsetter. Riktignok skal vi ha bort noen flere, men vi må ha tilstrekkelig med personell til å gjennomføre omstillingen og at vi må klare å opprettholde og etter hvert øke kompetansen slik at vi kan drifte den nye strukturen og nå Sjøforsvarets visjon.

Jeg er også bekymret for en usynliggjøring av generalinspektørene, fordi mer og mer ansvar og myndighet har blitt tatt ifra Glene de siste årene. Jeg mener Forsvaret trenger synlige grensjefer og ser ikke noe problem i å samkjøre operativ myndighet og styrkeproduksjon. Tvert imot mener jeg at ansvarslinjene blir enklere.

Ja, det er "skjær i sjøen", men den eneste måten vi kan bygge det nye Forsvaret på er å holde et høyt tempo i omstillingsprosessen for så tidlig som mulig å frigjøre ressurser til å bygge opp det nye Forsvaret. I denne prosessen er det derfor viktig å bruke energi og krefter til å føre Sjøforsvaret framover i samme retning som allerede er skissert gjennom LTPen. Det er den største utfordringen for sjefer på alle nivå.

Takk for oppmerksomheten.